VLAD COJOCARU, *Toponimia văii mijlocii a Trotuşului. Dinamica structurilor toponimice,* Iaşi, Casa Editorială Demiurg, 2005, 144 p. + 4 planşe

Inițial fosta teză de doctorat elaborată şi susținută în 1998 de domnul Vlad Cojocaru, cercetător ştiințific la Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide" din Iaşi, lucrarea cu titlul de mai sus este un studiu modern şi valoros, de toponimie structurală, asupra numelor de locuri din bazinul mijlociu al Trotuşului. Ea răspunde unei necesități acut resimțite în lingvistica noastră, şi anume aceleia de a se realiza cercetări amănunțite asupra toponimiei din diversele zone ale țării, alăturându-se unor monografii ca cele datorate lui Mircea Homorodean, Ilie Dan, Vasile Ioniță sau Mircea Ciubotaru.

Concepută după un plan judicios, lucrarea cuprinde trei secțiuni repartizate în mod echilibrat: I. *Structurile toponimice* (p. 1-54), II. *Dinamica structurilor toponimice* (p. 55-101), III. *Evoluția socială şi influența sa asupra structurilor toponimice* (p. 102-137), la care se mai adaugă un capitol de *Concluzii finale* (p. 138-143), precum şi un *Cuvânt înainte* (p. 5-6) şi 4 planşe: 1. *Bărzăuța*, 2. *Schitul Lapoş,* 3. *Dealul Mare*, 4. *Nemira-Țiganca-Cheşcheşul*. Cele trei secțiuni sunt divizate la rândul lor în mai multe capitole şi subcapitole, fapt ce permite o foarte bună sistematizare a întregului material investigat.

În *Cuvânt înainte*, autorul ne avertizează că cele tratate în volumul de față nu pot fi înțelese decât în contextul unui dicționar toponimic structural „în care fiecare nume de loc este consemnat şi urmărit în relația sa particulară, individualizantă cu obiectul geografic denumit" (p. 5). În demersul său, Vlad Cojocaru porneşte de la conceptele fundamentale ale teoriei structurilor (câmpurilor) toponimice formulate de Dragoş Moldovanu în *Principii ale lexicografiei toponimice*, ALIL, XXIII, 1972 şi în alte studii ale aceluiaşi autor, care vor fi aplicate în viitoarele volume ale *Tezaurului toponimic al României. Moldova.* Metoda preconizată de Dragoş Moldovanu a fost „experimentată" şi de Mircea Ciubotaru în volumul *Oronimia şi hidronimia din bazinul superior al Bîrladului*, Iaşi, Editura Demiurg, 2001. Cercetarea efectuată de Vlad Cojocaru este aplicată la o zonă de interferență lingvistică (româno-maghiară) şi aprofundează o serie de concepte din perspectiva unui material toponimic inedit.

Secțiunea dedicată *structurilor toponimice* este una mai ales teoretică, în care autorul supune dezbaterii modul în care iau naştere aceste structuri în jurul unui polarizator, precum şi redistribuirea continuă a centrilor de polarizare, datorată unor distorsiuni care apar în relația dintre individ şi obiect, relație mediată prin nume, sau dintre un individ şi ceilalți locutori. O altă cauză a acestor distorsiuni se explică, arată autorul, prin faptul că legătura dintre toponim şi obiectul geografic denumit nu este întotdeauna stabilă, mai ales atunci când perspectiva se schimbă sau când numele „migrează" aproape

BDD-R37 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:53:36 UTC)

independent, scăpat din relația sa cu realitatea sau cu structura din care provine (p. 13). Printre diferențele de perspectivă se includ şi cele *diastratice*, reflectate de toponimia oficială şi cea populară.

Într-un paragraf special, autorul se ocupă de tipurile de polarizare, distingând două categorii esențiale: 1. polarizarea prin extensie, în care o „calitate" a unui obiect devine simbol al unui întreg complex şi care constă în desprinderea numelui polar de obiectul geografic originar şi în extinderea lui asupra unei zone mai largi şi 2. polarizarea prin expansiune, care rezidă în orientarea constituenților ulteriori ai structurii către elementul polar originar, prin care se realizează o lărgire a sferei toponimului, dar nu una spațială, ci una lexicală.

Cele două tipuri de polarizare reflectă modul în care vorbitorul se raportează la realitate prin intermediul toponimului. În cazul polarizării prin extensie, „calitatea" aleasă se desprinde de obiectul geografic originar, transformându-se în marcă a unui referent extins, pe când în cazul polarizării prin expansiune „calitatea" aleasă se menține „lipită" de referentul inițial, *marcă a acestuia.*

Referindu-se la dinamica structurilor toponimice dintr-o anumită zonă sau regiune, autorul arată că aceasta se explică prin concurența internă (concept care la Dragoş Moldovanu este numit *polarizare secundară*) şi externă la care aceste structuri sunt supuse continuu. Concurența internă rezidă în mutarea centrului de greutate de la un component la altul, având ca efect o redistribuire a centrilor de polarizare, pe când concurența externă emană dinspre câmpurile toponimice contigue (p. 23), care lasă libertate celui care numeşte să fie impresionat de o „calitate" sau alta a obiectului geografic în cauză, de a alege un polarizator toponimic sau altul căruia să-i subordoneze diverse obiecte geografice contigui" (p. 26).

În cadrul concurenței externe, autorul deosebeşte două subtipuri. În cazul primului subtip, „câmpul toponimic în cauză este amenințat de *alte obiecte* cu poziție dominantă aflate în contiguitate cu acesta, obiecte generatoare de câmpuri concurente" (p. 26), iar în al doilea caz se includ *relațiile de proprietate*, considerate de autor un concurent puternic pentru orice câmp toponimic (p. 27).

Nu de puține ori, delimitarea celor două subtipuri este dificil de realizat, întrucât „un câmp toponimic alăturat atrage în sfera sa, de obicei, un simplu element al celuilalt câmp, şi nu toponimul polar, iar uneori acest câmp concurent se naşte, de fapt, chiar pe «teritoriul» primului câmp" (p. 29). De aici concluzia că în dinamica structurilor toponimice are loc nu numai o redistribuire continuă a centrilor de polarizare, o apariție neîntreruptă de noi obiecte geografice opuse în poziție dominantă într-o anumită microzonă, ci şi o permanentă redistribuire a diverşilor componenți ai unei structuri toponimice între diverse câmpuri care se intersectează şi care iradiază în jur o forță de atracție căreia mulți constituenți nu reuşesc să i se sustragă (p. 30). Important este însă, aşa cum subliniază autorul, ca, în continuare, după o

BDD-R37 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:53:36 UTC)

„reaşezare" a structurilor toponimice, acestea să funcţioneze şi să-şi exercite principala calitate, cea de identificare. De aceea, se va căuta mereu să se ajungă la un nou punct de echilibru, din moment ce acesta a fost perturbat ca urmare a distorsiunilor apărute în circulaţia informaţiei toponimice între grupuri de utilizatori. Aşadar, distorsiunile în transmiterea informaţiei sunt cauză a schimbărilor din structurile toponimice. Prin distorsiuni în transmiterea informaţiilor referitoare la toponime (formă exactă, accepţie, localizare), autorul înţelege „sincopele care pot să apară în *comunicarea dintre grupuri de utilizatori* ai toponimelor dintr-o zonă, fie ei de aceeaşi limbă sau de limbi diferite" (p. 30). Circulaţia imperfectă a informaţiei poate consta şi în *întreruperea* circulaţiei informaţiei toponimice între zone vecine, ceea ce poate duce la transformarea unor *diferenţe diacronice* în *diferenţe diatopice.* Din această cauză, vecinii pot păstra (şi păstrează) numele vechi dintr-o zonă, fiind ulterior excluşi de la procesul evolutiv ce continuă în zona de centru, aşa încât forme iniţial *diferite în timp* ajung să coexiste, să fie diferite *în spaţiu.* Deci circulaţia distorsionată a informaţiei toponimice poate fi o cauză de *schimbare* a structurilor toponimice, aceasta deoarece noi ne raportăm la realitatea geografică prin intermediul toponimelor, dar, în acelaşi timp, facem mereu şi o *re-raportare* a toponimelor la realitatea geografică. Alţi factori care determină schimbarea structurilor toponimice sunt *bilingvismul* şi îndepărtarea spaţială de obiect.

Fenomenele de mai sus au fost ilustrate cu numeroase exemple din bazinul mijlociu al Trotuşului. Dar *dinamicii structurilor toponimice* din valea Trotuşului îi este dedicat un capitol întreg (p. 55-101).

Tot în cadrul primei secţiuni este inserat şi un capitol în care se face o scurtă, dar necesară prezentare geografică şi istorică a zonei (p. 48-54), cu scopul de a fixa în spaţiu şi timp fenomenele pe care le analizează autorul. Capitolul acesta credem că şi-ar fi aflat locul mai degrabă la începutul lucrării, pentru ca cititorul să fie pus direct în „contact" cu cadrul geografic şi istoric pentru a-şi explica mai uşor, în primul rând, diferitele straturi genetice ale toponimiei zonei, pe valea Trotuşului vieţuind, de-a lungul timpului, în afară de români, şi populaţii care au vorbit diverse limbi (sud-slavă orientală, ucraineană, turanică (pecenegi şi cumani), maghiară (secui), unele asimilate în masa românească, altele trăind în continuare alături de români. Toate aceste populaţii au lăsat urme în toponimia văii mijlocii a Trotuşului, contactul dintre ele provocând anumite „schimbări", fiind deci factori de „dinamitare" a structurilor toponimice, cum se exprimă autorul la un moment dat (p. 54).

Secţiunea a II-a, *Dinamica structurilor toponimice* (p. 55-101), este o ilustrare concretă a diferitelor tipuri de structuri. Apelând la studiul etimologic al toponimelor din zonă, autorul reuşeşte să reconstituie câteva structuri toponimice vechi, care datează de dinaintea apariţiei primelor documente moldoveneşti. Este vorba tocmai despre stratificarea genetică a toponimiei din regiunea cercetată. Fenomenul este ilustrat prin toponime româneşti de origine

BDD-R37 © 2006 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:53:36 UTC)

sud-slavă răsăriteană *Slănic/*magh. *Solonc* [*Solonț*], *Dofteana*, *Dofteniţa* vs. *Păcura/Păcuriţa*, **Bârzava/Bârzăuţa* vs. *Uzul/Bârzăuţa* etc.

Toponimele de mai sus ilustrează modul în care are loc trecerea parţială a unor fragmente dintr-un câmp toponimic dintr-o limbă în alta şi ulterior reprimirea lor într-o formă schimbată în limba din care au plecat.

Un toponim ca *Măieruş/Muieruş*, oronim şi hidronim, aflat la graniţa dintre Moldova şi Transilvania, şi care provine din v. magh. *Monyoros* „aluniş" (păstrat de populaţia românească), este numit de populaţia maghiarofonă (în speţă de secui) *Mogyoros*, unde v. magh. *-ny-* a evoluat la *-gy-*, ducând la diferenţe *diatopice:* locuitorii din Moldova: *Măieruş /* secuii din Ardeal, *Mogyoros.* Reluarea contactelor dintre cele două zone a dus la adoptarea în română a noii forme magh. *Mogyoros* > rom. *Măgheruş*, fapt ce a avut drept efect eliminarea formei româneşti mai vechi *Măieruş*.

Se ştie că între toponimie şi antroponimie există strânse legături, în sensul că unele toponime provin din antroponime, după cum o serie de nume de persoane pornesc de la numele de locuri.

În secţiunea a III-a este analizat modul în care evoluţia socială influenţează nomenclatura unei anumite zone. Într-un capitol special din această secţiune, autorul se opreşte asupra influenţei pe care antroponimia o are asupra toponimiei, luând în considerare, pe de o parte, istoria evoluţiei antroponimelor, iar pe de alta, evoluţia proprietăţii. Tot în această secţiune sunt analizate raporturile posibile între aspectul toponimic al unei zone şi transmiterea proprietăţii pe *linie feminină.*

Într-un alt capitol se discută problema schimbărilor produse în structurile toponimice de către evoluţia socială prin intermediul *entopicelor*, insistându-se asupra termenilor geografici pentru noţiunea de „loc defrişat": *runc*, *curătură*, *seci*, *secătură*, *arsură*, *arşiţă*, *poiană* etc.

În ultimul capitol, intitulat *Concluzii finale*, autorul sintetizează principalele idei desprinse din analiza detaliată a materialului toponimic studiat.

Toponimia văii mijlocii a Trotuşului. Dinamica structurilor toponimice învederează un cercetător deplin format, cunoscător profund al zonei pe care a suspus-o investigaţiei. Ea are la bază un material toponimic bogat şi variat, cules prin anchete îndelungate la faţa locului, dar şi din alte surse: documente de arhivă, hărţi, studii de specialitate, lucrări de istorie şi de geografie etc. Fundamentată pe o bibliografie de cea mai bună calitate, scrisă în română şi în limbi de largă circulaţie, ea ne dezvăluie nu numai un lingvist stăpân al metodelor de cercetare, ci şi unul care a avansat o serie de idei originale, un teoretician şi un „practician" al toponimiei structurale, impusă la noi de Dragoş Moldovanu.

De altfel, domnul Vlad Cojocaru s-a remarcat şi ca autor al unor studii valoroase de toponimie publicate anterior, dintre care menţionăm: *Câmpul semantic al noţiunii de «loc defrişat» în toponimia din bazinul Uzului (Moldova)*, An L, t. XXVIII, 1981-1982, A, p. 63-80 şi *Aspecte ale*

BDD-R37 © 2006 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:53:36 UTC)

stratificării toponimelor în bazinul mijlociu al Trotuşului, An L, t. XXIX, 1983-1984, A, p. 447-455, precum şi ca redactor al secţiunii *A* din monumentala operă *Tezaurul toponimic al României: Moldova. Repertoriu istoric al unităţilor administrativ-teritoriale (1772-1988)*, *Partea 1. A. Unităţi simple (Localităţi şi moşii)*, *A-O*, Bucureşti, EA, 1991, 827 p., *Partea a 2-a*, *A. Unităţi simple (Localităţi şi moşii) P-30 Decembrie. B. Unităţi complexe*, Bucureşti, EA, 1992, 1703 p., *Partea a 3-a*: *Toponimia Moldovei în documente scrise în limbi străine (exclusiv slavona) (1332-1850*), Iaşi, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", 2004, XLII, 1-244 p.

Redactată îngrijit, într-un stil elegant, lucrarea impune printr-o serie de idei originale, prin susţinerea acestora cu argumente numeroase, înscriindu-se în rândul celor mai valoroase studii de toponimie din lingvistica românească actuală.

Vasile Frăţilă

GEORGIANA LUNGU BADEA, *Tendinţe în cercetarea traductologică*, Timişoara, Editura Universităţii de Vest, 2005, 275 p.

Studiul neobositei autoare Georgiana Lungu Badea, o continuare a documentării şi cercetării desfăşurate pe parcursul elaborării tezei sale doctorale (v. *Teoria culturemelor; teoria traducerii*, Timişoara, Editura Universităţii de Vest, 2004), tratează probleme specifice teoriei şi practicii traducerii. Rod, în acelaşi timp, al activităţii didactice a cercetătoarei în învăţământul superior în cadrul secţiilor care pregătesc traducători (Universitatea Politehnica din Timişoara şi Universitatea de Vest) şi al unor importante stagii de formare sau al participării la manifestări ştiinţifice având ca tematică traducerea, traductologia sau interpretarea de conferinţă, lucrarea de faţă reprezintă sinteza, teoretizarea, generalizarea experienţei acumulate, demonstrând că predarea eficientă a traducerii nu se poate face fără a ţine seama de achiziţiile lingvisticii moderne şi ale altor ştiinţe complementare: antropologie, sociologie, filosofie, teorie literară etc.

Incidenţele demersului interdisciplinar pe care îl întreprinde Georgiana Lungu Badea se anunţă încă din introducere, autoarea precizând că intenţia esenţială a lucrării este evident traductologică, încercând să situeze şi să definească traducerea în termenii care gestionează realităţile sociale şi practicile culturale.

Lucrarea este structurată în două părţi: *Cercetarea traductologică. Repere teoretice* (p. 13-85) şi *Probleme specifice de teoria şi practica traducerii* (p. 89-239). Cele patru *Anexe* (p. 243-255) conţin (pre)texte traductologice, spicuiri din discursuri traductive ale unor scriitori (Baudelaire, Gide, Kundera, Camus, Foarţă, Ţepeneag), exemple de traducere internă (Rabelais) sau de paratext editorial (Balzac).

BDD-R37 © 2006 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:53:36 UTC)